

UNDERRÄTTELSE

2021-05-20 Ärendenr:
NV-04595-21

Miljödepartementet
m.registrator@regeringskansliet.se

Underrättelse till regeringen enligt 17 kap. 5 § första stycket miljöbalken

Naturvårdsverket underrättar härmed regeringen enligt 17 kap. 5 § första stycket miljöbalken om Stockholm Exergi AB:s (bolaget) ansökan om tillstånd till uppförande och drift av energianläggning och hamn m.m. i Lövsta inom fastigheten Hässelby Villastad 36:1 i Stockholms kommun. Ansökan berör, enligt Naturvårdsverkets bedömning, en verksamhet som i betraktande av de intressen som miljöbalken enligt 1 kap. 1 § ska främja kan antas få betydande omfattning eller bli av ingripande slag.

Skäl för underrättelsen

Enligt 17 kap. 5 § första stycket miljöbalken ska en myndighet som inom sitt verksamhetsområde får kännedom om en verksamhet som avses i 17 kap. 3 § miljöbalken underrätta regeringen om verksamheten. Enligt 3 § omfattar bland annat underrättelseplikten verksamheter som i betraktande av de intressen som denna balk enligt 1 kap. 1 § ska främja kan antas få betydande omfattning eller bli av ingripande slag.

Bolaget har den 19 februari 2020 ansökt hos mark- och miljödomstolen, Nacka tingsrätt, om tillstånd enligt 9 kap. och 11 kap. miljöbalken till uppförande och drift av energianläggning och hamn m.m. i Lövsta (mål nr M 1167-20). Ansökan kungjordes den 16 december 2020 och handläggningen pågår i mark- och miljödomstolen vid tidpunkten för denna underrättelse.

Parallellt med prövningen av miljöbalkstillståndet i mark- och miljödomstolen pågår en detaljplaneprocess. Detaljplanen (diarienummer 2017-09500) är ännu inte antagen. Granskning och beslut är planerade till slutet av 2021.¹

¹ Samråd genomfördes 24 april–10 juni 2019. Ett antagande i kommunfullmäktige planeras i december 2021. Se Stockholm stads webbplats, [Lövstaverket - Stockholm växer](#)

Föroreningssituationen i Lövsta och risker kopplade till lokaliseringen

Av bolagets ansökan framgår följande angående den tilltänkta lokaliseringen och den planerade verksamheten. Bolaget har undersökt flera alternativa lokaliseringar men förkastat samtliga alternativ som orealistiska eller orimligt dyra. Lövsta har varit en mottagningsplats för avfall sedan slutet av 1800-talet. Olika typer av avfall, inklusive farligt avfall (exempelvis spillolja och PCB-avfall) togs emot och behandlades. Förbränningsrester samt obrända sopor har tippats i Mälaren tills nuvarande strandlinje nåddes år 1972. I Lövstaområdet finns idag tre sluttäckta² deponier i omedelbar anslutning till, men dock utanför, det planerade verksamhetsområdet. Deponierna som genomkorsas och omges av sprängstenvallar, saknar geologiska barriärer samt system för hantering av deponigas och lakvatten.

Två av deponikropparna är anlagda på gammal sjöbotten. Tidigare skred har medfört att bottenmaterial med aska, slagg, obehandlade sopor med mera har förts ut från tippområdet och spridits ut över Lövstafjärdens botten. Skreden har medfört att den naturliga lagerföljden i sedimenten blandats om i vissa avsnitt.

Förutom deponier och avfallsförbränning har flertalet andra industriella verksamheter bedrivits (och bedrivs fortfarande) inom det planerade verksamhetsområdet, vilket har lett till en heterogen förekomst av föroreningar. Området har undersökts i omgångar under åren och det kan konstateras att både mark och sediment³ är kraftigt förorenade. Länsstyrelsen i Stockholms län bedömer det som ett av länets mest förorenade områden.⁴ Metaller och organiska miljögifter (exempelvis dioxin, PCB, TBT, PAH:er och flamskyddsmedel), alifater och aromater samt klorerade lösningsmedel har påträffats i höga halter. Flera ämnen är utfasningsämnen och prioriterade riskminskningsämnen. Föroreningar (exempelvis dioxiner, PCB och bly) sprids även med grundvattnet och spridningen till ytvattnet av exempelvis dioxiner är betydande.

Bolaget söker tillstånd för att genom muddring avlägsna förorenade sediment och andra massor och att omdisponera icke förorenade bottenmassor för att kunna anlägga en hamn på platsen. Halterna av bland annat dioxin, PCB och bly i sedimenten är mycket höga, både i jämförelse med vad som uppmätts vid andra förorenade sedimentområden i Sverige och när det gäller i förhållande till effektbaserade riktvärden.⁵ Muddringsåtgärderna beskrivs som tekniskt utmanande då de behöver utföras på sluttande sjöbotten och på relativt stora djup. Det gör att det inte med säkerhet är möjligt att vidta vanligt förekommande spridningsbegränsade skyddsåtgärder, som användande av siltgardiner eller bubbelridåer och användande av s.k. miljöskopa.

(vaxer.stockholm) samt bygg- och plantjänsten:

<https://etjanst.stockholm.se/byggochplantjansten/pagaende-planarbete/planarende/2017-09500>

² Se Stockholm stads webbplats: [Sluttäckning av Lövstatippen - Stockholms miljöbarometer](#)

³ Sedimenten är tilldelade riskklass 1 enligt [Prioriteringslistan 2021 förorenade områden Stockholms län \(1\).pdf](#)

⁴ Länsstyrelsen i Stockholms läns yttrande den 25 mars 2021 (ab. 78 i mål nr. M-1167-20)

⁵ För bly, se effektbaserat gränsvärde i HVMFS 2019:25, för dioxiner se effektbaserade riktvärden i Norge (<https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/publikasjoner/M608/M608.pdf>) samt i Kanada (<https://ccme.ca/en/resources/sediment>)

Bolaget planerar även att vidta viss efterbehandling⁶ i kombination med administrativa samt tekniska skyddsåtgärder av marken inom verksamhetsområdet. Åtgärderna beskrivs översiktligt i handlingarna. Anläggandet på land innebär schaktning, sprängning, omdisponering av massor, höjning och sänkningar av befintliga marknivåer samt anläggande av kvalificerat tätskikt. Anläggandet kompliceras av att verksamhetsområdet ligger i nära anslutning till deponier med tveksam stabilitet samt närheten till Mälaren.

Åtgärderna på land kan ge upphov till exempelvis sättningar, ändrade eller nya spridningsvägar för föroreningar, skred eller annan negativ påverkan på deponiområdena och den förstärkta strandlinjen. Åtgärderna i vatten såsom muddring och omdisponering av massor, anläggande av kaj samt tillkommande fartygs- trafik i driftskedet skulle kunna leda till att partikelbundna föroreningar i sedimenten virvlas upp och sprids över större områden eller ansamlas i högre halter än i nuläget. I värsta fall kan det medföra en oacceptabel påverkan på vattenskyddsområdet och Mälaren som dricksvattentäkt. Det kan även leda till ökad tillgänglighet av bioackumulerande ämnen.

Särskilda markanvändningsintressen

Bolagets föreslagna plats ligger delvis inom primär skyddszon och i övrigt inom sekundär skyddszon för Östra Mälarens vattenskyddsområde.⁷ Lokaliseringen berör även flera riksintressen för anläggningar för vattenförsörjning i Mälaren enligt 3 kap. 8 § miljöbalken. Verksamheten är inte tänkt att bedrivas inom den geografiska avgränsningen för dessa riksintressen men eventuell spridning av föroreningar riskerar att påtagligt försvåra utnyttjandet av anläggningarna (råvattenintagen vid Görväln, Lovö och Norsborg). Utpekandet av riksintressena visar dessutom hur viktig Mälaren är som dricksvattentäkt för över 2,2 miljoner människor.

Sammanfattning

Om den ansökta anläggningen byggs på platsen skulle det, förutom att medföra ovan nämnda risker, även kunna försvåra eventuella framtida åtgärder för att minska miljöpåverkan från föroreningarna i området. Föroreningssituationen i Lövsta behöver därför beaktas i bedömningen av om vald plats är lämplig enligt 2 kap. 6 § miljöbalken.

Naturvårdsverket har efterfrågat kompletteringar av utredningen i målet och förslag till ytterligare skyddsåtgärder för verksamheten. Även med beaktande av bolagets kompletteringar kvarstår dock sådana osäkerheter att Naturvårdsverket bedömer att verksamheten kan antas få betydande omfattning eller bli av ingripande slag med hänsyn till de risker som följer av föroreningssituationen i Lövsta. Naturvårdsverket ska då enligt 17 kap. 5 § första stycket miljöbalken underrätta regeringen.

⁶ Såsom Naturvårdsverket uppfattar bolagets ansökan kommer efterbehandling inom markområdet prövas genom en anmälan enligt 28 § förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. Tillsynsmyndighet är Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Stockholms stad.

⁷ Se Länsstyrelsens i Stockholms län beslut 2008-11-25 i ärende nr 5210-2001-65713, bilaga 2.

Beslut om denna underrättelse har fattats av generaldirektören Björn Risinger.

Vid den slutliga handläggningen har i övrigt deltagit avdelningschefen Stefan Nyström, föredragande, enhetschefen Karin Dunér, tekniska handläggarna Emma Sundling, Björn Johansson och Per Nilsson samt miljöjuristerna Torunn Hofset och Lina Tengvar.

Detta beslut har fattats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Björn Risinger

Stefan Nyström

Bilagor: Naturvårdsverkets yttrande om komplettering, den 27 april 2020
Naturvårdsverkets yttrande i sak, den 26 februari 2021

Kopia till: Stockholm Exergi AB genom ombud [REDACTED]
[REDACTED]
Länsstyrelsen i Stockholms län
Miljö- och hälsoskyddsnämnden, Stockholms stad
Mark- och miljödomstolen, Nacka tingsrätt
Havs- och vattenmyndigheten